

a fost cu adevărat unul de teatru-dans, nu unul pur coregrafic, el punând într-o lumină insolită relațiile de cuplu. Coregrafiile rafinate, mai puțin legate de teatru, au oferit *Ballet Actuel* din Franța, într-o vestimentație albă, ce stiliza corsetul, și *Polish Dance Theatre* care, alături de muzica lui Bach, a propus și sonorități mai rar auzite. Pe scena din Piața Mare a evoluat spectaculos *Sheketak* din Israel, cu o percuție și mișcare demente, în descendența demersului trupei *Stomp*.

Compania *Carabosse* a prezentat o iluminare magnifică, făcând din Sibiu un oraș din basmele cu zâne. Trupa *Oposito* a uluit printr-un spectacol inspirat din luptele de tauri. Instalațiile cinetice care au pătruns în Piața Mare aminteau de cele mai reușite sculpturi ale lui Tinguely, iar acțiunea spectaculoasă a mașinărilor suspendate, care-și aruncau umbrele pe zidul Bisericii Catolice, oferea o consolare celor care nu au apucat să vadă marele spectacol *Orlando Furioso* al lui Luca Ronconi, de la sfârșitul anilor '60 ai secolului trecut. Într-un fel, a fost mai spectaculos decât la Carnavalul din Rio, deoarece acolo procesiunile trec pe stradă, iar spectatorii le admiră de pe margine și de la ferestre. Aici, în Piața Mare, spectacolul se desfășura printre spectatori, echipa auxiliară reușind să manevreze perfect masele de oameni, astfel încât totul să se desfășoare firesc și spontan, dar fără momente haotice.

Ar fi nedrept să nu menționăm și frumoasele expoziții pe care am apucat să le vedem între două reprezentații. Sebastian Vlad Popa a fost curatorul unei expoziții de carte veche de teatru din colecția Brukenthal. Roswitha Hecke a prezentat o interesantă colecție de fotografii ale lui Peter Zadek, făcute într-un interval cât o viață de om, ele dovedind că regizorul a fost, la orice vârstă, un rebel.

După tot ceea ce ni s-a oferit de către echipa sibiană condusă de Constantin Chiriac, sub sloganul *Next*, nu putem decât să ne întrebăm, cu un frison de nerăbdare, ce ni se pregătește în viitor. *What next?*

Ion PARHON

Din culisele unui festival fără frontiere

Ziariștii mai dezbat și acum problema fundamentală a Festivalului sibian : 68, 69 ori 70 de țări? Oricum, frontierele Festivalului, de la debutul de-acum 14 ani, s-au lărgit până la... dispariție. Căci dincolo de europeni, de africani, de americani, am asistat și la o adevărată „invazie” japoneză. Ea s-a făcut simțită pe scenă, prin numeroase spectacole excelente, ca acel *Unchiul Vanea*, de o stranie modernitate, sau prin discursul coregrafic din *Finks*, dar și printr-o prezență devenită familiară pe străzi și sub „ciupercile” bistrourilor de pe bulevardul Bălcescu, ori prin amabilele informații oferite de „voluntari” ai acestui Festival, sosiți, ca și unii critici și jurnaliști, din Țara Soarelui Răsare. „Invazia” a fost încununată printr-un cocteil onorat chiar de domnul Kanji Tsumi, ambasadorul Japoniei la București, unde ospitalitatea domniei-sale, dovedită într-o surprinzător de bună limbă română, dar și prin bucatele seducătoare, desigur tot japoneze, alături de vinurile românești, a reușit să sfideze ploaia torențială ce s-a abătut asupra Clubului de noapte al Festivalului. Dispariția barierelor lingvistice și culturale s-a făcut simțită, însă, aproape în fiecare

Scenă din *Un tramvai numit Popescu* după Cristian Popescu

zi de festival, chiar în lăuntrul aceluiași spectacol, așa cum s-a întâmplat la reprezentația cu valoare de dialog între India și Spania, mai precis dintre dansul indian și flamenco spaniol, sau la acel spectacol „de stradă” și „de instalații” oferit de nemții de la „Antagon” împreună cu artiști sibieni.

Frontierele au căzut și în ceea ce privește genurile artistice, căci interferențele dintre teatru, muzică, dans (secțiunea cea mai bine reprezentată), artele plastice, vizibile pe tot parcursul Festivalului, și-au demonstrat vitalitatea chiar și în sânul aceleiași reprezentații, așa cum s-a întâmplat la *Viața cu un idiot* de Victor Erofeev, în regia lui Andryi Zholdak, unde teatrul a fost permanent însoțit de „film”, de prim-planuri și stop-cadre năucitoare, care l-au intrigat chiar și pe Octavian Saiu, moderatorul conferinței de presă în care autorul și regizorul ne-au oferit un veritabil spectacol intelectual, adeseori, paralel cu întrebările ziariștilor, la rândul lor paralele cu spectacolul.

Căderea glorioasă a frontierelor a marcat și spațiile de joc, fapt dovedit de foarte numeroasele spectacole de stradă, culminând cu *Instalațiile focului*, oferit de „Cie Carabosse”, din Franța, când întreg Sibiul se înfățișa precum Roma incendiată de Nero (nu a fost singurul spectacol în care Constantin Chiriac a „risca” să-și adjudece celebra „performanță”!), de emoționantul spectacol *Un tramvai numit Popescu*, conceput de Gavriil Pinte, cu o admirabilă trupă de actori sibieni, desfășurat între Sibiu și Rășinari (chiar de ziua de naștere a poetului prematur plecat dintre noi), pe o ploaie torențială, de superbul concert coral „made” Voicu Enăchescu, găzduit de Catedrala ortodoxă în ziua hramului Sfintei Treimi, de spectacolul americanilor de la Vortex Theatre Company, urcat la ceas de noapte la cetatea Cisnădioara, de tradiționalele sărbători artistice pentru cei mici, inițiate

de „Abracadabra“ lui Marian Râlea, în parcul „Sub arini“, de peregrinările prin parcuri, piețe și bistrouri ale trupei italiene „Faber Teater“, despre care unele voci spun că nici n-au mai plecat de la Sibiu, așteptând aici ediția viitoare ! Iar pentru că vorbim de varietatea surprinzătoare a spațiilor de joc, să dăm Cezarului ce este al... lui Mihai Măniuțiu (sau invers) și să amintim de cele trei spectacole sibiene de mare tensiune intelectuală și emoțională – *Trilogia evreiască*, cu semnificații ce depășesc frontierele titlului, găzduite de trei încăperi și scenografii distincte la Hala Simerom, acolo unde, timp de 14 ore, sub o ploaie ce adeseori a făcut imposibile filmările, o echipă „eroică“ (după spusele regizorului) a Televiziunii Române a reușit să înregistreze cele trei reprezentații spre a putea fi văzute de telespectatorii din toată țara !

Iubitorii Thaliei din țară și din străinătate au apreciat „consistența demonstrației de virtuozitate a teatrului românesc, așa cum afirma un excelent slujitor al acestei arte, actorul și regizorul american Bev Appleton, ca și profesorul englez Noel Witts, cel prezent de zece ani la festivalul sibian. Mult așteptatul Andrei Șerban, prezent în festival cu patru spectacole incitante, viu comentate, și două conferințe nu mai puțin provocatoare, în care a elogiat progresul tinerilor cineaști români, în dezacord cu stagnarea din teatru, și Mihai Măniuțiu, cu acea *Trilogie evreiască*, și Alexandru Dabija, cu producțiile lui excelente de la Teatrul ACT (*Creatorul de teatru* și *Capra sau cine e Silvia*) sau cu histrionicul discurs teatral-muzical după *Nasul*, de Gogol, cu mereu surprinzătoarea Ada Milea în prim-plan, alături de Bogdan Burlăcianu, și *Șefe*le lui Sorin Militaru, de la același Teatru ACT, și *Visul unei nopți de vară*, montat de Victor Ioan Frunză la Brăila, sau *Revizorul* de la „Comedie“ și spectacolele sibiene semnate de Radu Alexandru Nica, ori uluitoarea „conviețuire cu un idiot“ imaginată de Andryi Zholdak după o lungă... conviețuire „culturală și erotică“, în locuința sa de la Berlin, cu romanul lui Erofeev, toate acestea au construit o imagine diversă și performantă a teatrului neaoș, cred superioară, în această ediție, replicilor teatrale de peste hotarele românești.

Dincolo de emoțiile, aplauzele zgomotoase ori sudalmele rostite în gând de unii și de alții, Festivalul a fost spațiul magic al prieteniiilor născute, confirmate ori desfăcute, spațiul fără frontiere între vârste și bucurii, în care distinsa actriță Valeria Seciu devora pe stradă o înghețată uriașă, puțin înainte de miezul nopții, cu o poftă ce numai copilăria o mai poate egala, domnul George Banu uita de conferințe, de interviurile televizate, ba chiar și de spectacolul hamletian în două părți, de la Sala Thalia, cu exerciții „impuse“ și „liber alese“, de dragul micilor bine prăjiți la grătarul din „Clubul Festivalului“, iar Constantin Chiriac, directorul Festivalului, cel omniprezent și efervescent, flancat de Cristi Stanca permanent, cu excepția clipelor când erau actori, hohotea și el homeric, atunci când Mircea Dinescu „elogia“ securității, de pe urma cărora a primit opt pui, la una dintre celebrele cozi de pe vremea lui „nea Nicu“, deoarece vânzătorii i-au numărat și pe cei care-l păzeau, ca pe membri ai familiei... Tot aici, în Festival, doamna profesor Monica Vlaicu mi-a vorbit cu un religios respect și o emoție contagioasă despre istoria teatrului sibian, începută pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, când instituția dispunea de loji din lemn de trandafir, o cortină ca o superbă tapiserie, ce poate fi văzută și astăzi, dar și de o revistă săptămânală de teatru! Regizorul româno-american Andrei Șerban se bucura și domnia-sa, ca un copil, de aprecierile celor prezenți la adresa spectacolelor sale, temperându-și supărarea până la un dram de mâhnire, atunci când se referea la „glacialitatea publicului bucureștean elitist“, de la reprezentația cu *Purificare*, programată în Festivalul Primăriei Capitalei, în

Foto: Russel Yong

Torro – spectacol stradal al Companiei Oposito din Franța

comparație cu entuziastul public sibian. Până și pe cel nu de mult considerat prieten atât de bun, din fruntea UNITER-ului, de care astăzi se simte atât de departe, regizorul l-a evocat acum fără a-l mai numi, lăsându-i această plăcere lui George Mihăiță, care pare să transforme admirația pentru UNITER într-o teribilă fixație !

Culisele nu cunosc nici ele bariere între haz și necaz, ori între bucurie și durere. Când o colegă de breaslă mi-a mărturisit că s-a îngrozit plătind 7 lei noi pe o ciorbă de burtă (ceea ce nu era prea mult din diurna festivalului, să recu-noaștem), n-am reușit să o consolez decât atunci când i-am povestit că numai cu o seară înainte, la „Mozart“ (primul bistro de pe bulevard, de lângă parcul „Astra“), o chelneriță cu chip angelic (pe mine fetele astea cu chip angelic m-au dat gata în viață) mi-a adus o sticlă de vin roșu (altă preferință cu chip angelo-demonic), un Pinot Gris de cinci ani vechimne, la prețul de 125 lei. I-am întins pe loc o hârtie de 10 și una de 5 lei, dar ea mi-a surâs și mai galeș, spunându-mi că e vorba de 1.250.000 lei socotiți în lei vechi! Bucurie „de culise“ cred că se poate numi și un prânz de sărbătoare în casa familiei Nica, la care au consimțit și moderatorul Festivalului, împreună cu mentorul său „falstaffian“, un reputat și jovial profesor din Noua Zeelandă, domnul J.Ackerley... Printre nebucuriile Festivalului, mă trimite gândul, însă, la zgomotoasa ieșire „din scenă“ a unei distinse colege de breaslă, la spectacolul lui Radu Afrim cu *Inimi cicatrizate*, în care atmosfera de spital probabil că i-a dăunat în așa hal, încât a căzut de la înălțimea unde ne aflam și noi, spectatorii, alături de actori, trebuind să plece degrabă la București ! Cred că, despre culisele unui asemenea maraton artistic, despre o asemenea „viață cu un festival“, se poate scrie chiar și o carte. Poate chiar în colecția deja celebră de tomuri dedicate teatrului, inițiată de Florica Ichim,

din nou prezentă și domnia-sa la Sibiu, în miezul dezbaterilor „fără frontiere“ afective de la „Spectacolele-lectură“, cele legate în memoria mea de inconfundabilul Virgil Flonda. Mă grăbesc să închei, spre a nu concura spectacolele prea lungi, amintind însă și de faptul că „eroii“ adevărați ai acestui festival, care „au tras la rame“ zi și noapte, alături de Constantin Chiriac, în memorabila croazieră „NEXT-2007“, așa cum sunt Luminița Bârsan, Aura Gaidarji, Florin Țicu, Miki Lațcu, Dana Motrună, Teodora Stanca, Dana Pârvulescu, Petruța Popescu, Violeta Bitire și alții, nu prea au fost răsfățați de mass-media. Și este păcat ! Munca lor din „culise“, la care, de la primele ore ale dimineții, participă și unii artiști, în frunte cu Cristi Stanca, Gelu Potzolli, Radu Nica, Mariana Presecan, Codruța Vasii și alții, nu poate fi despărțită de tot ce a însemnat succesul acestui festival și de contribuția lui determinantă pentru ca Sibiu să devină Capitală culturală europeană. În această muncă a *staff*-ului sibian, acum, la a14-a ediție, am descoperit o mare risipă de efort. Dar și o pilduitoare discreție. Din păcate, ne grăbim să o ignorăm atunci când o neașteptată modificare de program nu ne parvine în timp util ori când, de această dată nu din vina organizatorilor, la o conferință de presă vin prea puțini oameni în sală. Discreția celor din *staff*-ul festivalului sibian aparține în egală măsură culiselor și spectacolului. Reprezintă ea însăși, cu adevărat, un spectacol ! Este mărturia unui spectacol pe care l-am perceput acum, la a 14-a ediție, și în *speech*-urile scurte, dar de bun simț, ale primarului Klaus Johannis, din Piața Mare, în aparițiile domniei-sale, tot de maximă discreție, în sala Teatrului Național „Radu Stanca“, apoi la Simerom, între cele trei reprezentații, spre a se convinge că lucrurile decurg potrivit așteptărilor, ba chiar și la Catedrala ortodoxă, de Rusalii, undeva, aproape „pierdut“ în convoiul acelor care îl însoțeau pe președintele Băsescu. Un primar deloc grăbit de a prinde un loc „în față“, așa cum ne-au obișnuit aleșii neamului.

Cam atât despre doar câteva dintre personajele, întâmplările și semnificațiile unui „film“ al culiselor Festivalului în stare crudă. Fără montaj și fără cenzură. Numai așa, cum se prezintă el, în „sinergia faptelor“...

Mihai LUNGEANU

*Am SCRIS despre ce s-a VORBIT,
după ce am ASCULTAT ce s-a CITIT!*

Povestea spectacolelor-lectură sibiene, 2007

Unul dintre multele secrete ale atracției pe care o exercită **Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu** asupra participanților de pe toate meridianele stă în cuvântul-cheie care însoțește fiecare ediție. Anul acesta, omniprezentul NEXT a indus dinamismul și ordinea în cantitate, confirmarea și ineditul în calitate, secvențialitatea programului și surpriza perspectivei. O inspirată noțiune, un ideal punct de pornire în nenumăratele discuții multilingve țesute pe canavaua Festivalului